השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פח.

בב א מיי' פ"ד מהל' מעשר הל' א ועי' בהשגות וכמ"מ סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סי' שלא

סעיף פג: בג ב ג מיי שם הלכה חז ם גל מיי עם האפה ן ח סמג עם טועי עם:

בס: בד ד מיי שם הלי ה וע"ש סמג שם טוש"ע שם:

תורה אור השלם וְאָמֵרְתָּ לְפְנֵי יְיָ אֱלֹהָיךְּ בַּעַרְתִּי הַקְּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגֵּם נְתַתִּיו לְלֵוִי וְלָגֵּר לַיָּתוּם וּלְאַלְמְנָה מצותר אשר צויתני לא עברתי ממצותיף ולא שְבְחָתִּי דברים כו יג 2 בִּי תְבַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת בָּל מִעְשָׂר תִּבוּאָתְרְּ בָּל מִעְשָׂר תִּבוּאָתְרְ בָּל מַעְשֵּׁר הְבּבּאָרְהְּ בָּשֶּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַבּּעֲשֵׁר וְנְתַהָּה לִלְּוִי לְגַּר לָיְתוֹם וְלְאַלְמִנְה וְאָבָלוּ בִשְׁעָרִירְ וְשְׁבַעוּ:

עד שיראה פני הבית. וא"ת והא תנן נפ"ג דמעשרות (מ"ה) ומייתי ליה בשילהי יולא דופן (נדה דף מו: ושם ד"ה איהו) איזהו חלר שחייבת במעשר חלר לורית ואיזהו חלר לורית כל שהכלים נשמרים לחוכה ואין לומר דלרבי ינאי אינה חייבת במעשר עד שיראה פני הבית ופני החצר דהיינו שיכניסנו דרך שער החצר לבית וכי אמר בסמוך לרבי ינאי בשעריך לאפוקי דרך גגות הו"מ למימר לאפוקי מכנים לבית בלא דרך שער החצר דא"כ היכי קאמר בסמוך ולמ"ד לבית לבית איך אפשר שעומד פועל בבית וחולש

ובא דרך שער החלר ומיהו י"ל היכא שהתאנה נוטה לחלר או עומדת בחלר אז אין לריך ראיית פני החלר אלא דוקא באותן (א) שנקלטות חוץ לחלר לריך שיכניסם דרך שער החלר וכן משמע (בפ"ג דמעשרות מ"ח) דתנא תאנה העומדת בחלר אוכל אחת אחת ואם לירף שתים חייב אבל מ"מ אי אפשר לומר כן דתנן י' בפ"ב דתרומות ומייתי לה בהמביח כדי יין (בינה דף לה.) היה אוכל באשכול ונכנס מגינה לחצר ר' אליעזר אומר יגמור ר' יהושע אומר לא יגמור אבל להתחיל לכ"ע אסור ומשמע שבחלר אסור אע"פ שלא נכנס לבית מדנהט ונכנס לחלר וי"ל דמודה ר' ינאי דחלר קובעת מדרבנן והא דאומר עד שיראה פני הבית היינו מדאוריי׳ וא״ת לר׳ יוחנן דאמר חלר קובעת מדאוריי׳ אמאי יגמור לר"א וי"ל דאיירי בחצר שאין הכלים נשמרים בתוכה דלא הבעה אלא מדרבון: מאי לאו בשדה. פי׳ בקונט׳ ולוקח לא עדיף מגמר מלאכה וא"כ אפילו בעל הבית חייב בגמר

אעד שיראה פני הבית שנאמר יבערתי הקדש מן הבית ורבי יוחנן אמר יאפילו חצר קובעת שנאמר יואכלו בשעריד ושבעו ורבי יוחנן נמי הא כתיב מן הבית אמר לך חצר דומיא דבית מה בית המשתמר יאף חצר המשתמרת ורבי ינאי נמי הכתיב בשעריך ההוא מיבעי ליה דרך ברך שער לאפוקי דרך גגות וקרפיפות דלא מתיב רב חנינא חוואה כנפשך כך נפשו של פועל מה נפשך אוכל ופטור אף נפשו של פועל אוכל ופטור הא לוקח חייב מאי לאו בשדה אמר רב פפא הכא בתאנה העומרת בגינה ונופה נומה לחצר עסקינן ולמאן דאמר לבית לבית א"ה בעל הבית נמי ניחייב בעל הבית עיניו בתאנתו ולוקח עיניו במקחו ולוקח מדאורייתאַ מי מחייב והתניא מפני מה חרבו חנויות של בית הינו שלש שנים קודם ירושלים ¢מפני שהעמידו דבריהם על דברי תורה שהיו אומריז דברי תורה שהיו אומרין טשר

פני הבית. שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות: ואכלו בשעריך. ונתת ללוי וגו׳ משעה שנכנס לשעריך: דמעייל ליה דרך שער. דאפילו הבית לא קבע ליה אלא כי מעייל ליה דרך שער ביאתו: אבל לוקח חייב. דמקח מחשיב ליה מלאכה: מאי לאו בשדה. ומקח לא עדיף מגמר מלאכה: נוטה לחלר. דמכי תלשה חזיא פני חלר: א"ה בעל הבים נמי. מלישה היא נמר מלאכמה והרי רואה פני הבים: עיניו בחאנחו. אין הנוף חשוב בעיניו הלכך הכל הולך אחר העיקר ועיקרה בחוץ הלכך עד שיגמר כל לקיטתו ויכנס לבית לאו גמר מלאכה הוא: במקחו. והן פירות התלושין ומשנתלשו באו לבית: ולוקח מדאורייסא מי מחייב. דאינטריך ליה לקרא לאפוקי פועל מתורת לוקח: של בים הינו. שם מקום: שהעמידו דבריהם. כלומר מה שחקור מדברי חכמים מלאו לו היתר מן התורה:

עשר

כגמר

א) ולעיל ל:ן, ב) ול"ל בפ"ח דתרומות], ג) [ע" תוס' ר"ה יב. ד"ה תנא ותוס' בכורות נד. ד"ה ושני], ד) [שייך לעמוד ב], ד) רש"א מ"ז, ו) נ"א או דלמ"ד ועי' רש"א, ז) [לד. ע"ש תוס' ד"ה מירחו],

הגהות הב"ח

(ל) תום' ד"ה עד וכו' דוקל בלומן שנלקטות מון למלר: (ב) ד"ה בעל וכו' לומת לומת ופטור ואם:

מוסף רש"י

עד שיראה פני הבית. פתח כניסה ויליחה (ברכות לה:).

מלאכה בשדה וקשה דא"כ מוקי לה כשאין נגמרה מלאכתו למעשר א"כ מאי פריך בעל הבית נמי חייב הלא כיון שלא נגמר מלאכתו למעשר יכול לאכול אפי׳ בבית כדאמר רבי אושעיא (פסמים דף מ.) מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה ועוד שילהי המביא [כדי יין] (בינה דף לה.) משמע דלכולהו אמוראי דהתם המקח אינו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר ונראה דהכי פריך מאי לאו בשדה לוקח חייב משום דמקח קובע בדבר שנגמרה מלאכתו למעשר וקשה לכולהו דלא מפלגי ואפי׳ בלוקח בעי ראיית פני ובשתים כיון דנוטה לחלר אפי׳ בעל הבית אסור כדתנן במסכת מעשרות (פ"ג מ"ח) גבי תאנה העומדת בחלר אוכל אחת אחת (כ" ואם לירף שתים חייב וו"ל דהתם מיירי כשאינו רולה ללקוט עכשיו יותר אלא מה שאכל ולהכי חייב בשתים אפילו בעל הבית כמו לוקח דלא שייך למימר עיניו בחאנתו דאין עיניו אלא במה שאוכל ולהכי חשיב גמר מלאכה בצירוף שתים אבל בשמעתין ששכר פועל ללקוט כל הראוי ללקט שייך למימר עיניו בתאנתו ולא חשיב גורן בגמר מלאכה עד שילקוט כולה או רובה וכי מוקי לה הכא בעומדת בגינה ונופה נוטה לחצר ה"ה דהוה מצי לאוקמי בעומדת בחצר אלא מילחא דשכיחא טפי נקט ועוד דגבי בית צ"ל דנוטה לבית בצמם ומפט מומי של יהוט לוה לחוקה בשומת במל הכל הכל הכל הבל שניקר חוץ לחלר משמע שר"ל שאם היתה דעומדת בבית לא שכיח כלל נקט נמי גבי חלר כה"ג ובקונטרס פירש עיניו בחאומו שעיקרה חוץ לחלר משמע שר"ל שאם היתה כולה בחלר היה בעה"ב נמי חייב ואין נראה לר"י חדא דאין שייך ראיית פני החלר במחובר אפיי כל התאנה היתה בחלר ועוד למ"ד מקח קובע קובע אפילו בשדה בדבר שנגמרה מלאכמו כדאמר בפרק המביא כדי יין (בילה דף לה:) ובסוף פרקא (דף לג.) משמע גבי מקשאות דאיפקיסו אפילו בשדה אין פועל אוכל לפי שנגמרה מלאכתן אע״פ שלא ראו בית וחלר והיכי משכחת לדידיה שלוקח חייב במעשר ופועל פטור אי בדבר שלא נגמרה מלאכחו לוקח נמי פטור אי בדבר שנגמרה מלאכחו אין פועל אוכל ע"כ לא משכחת אלא דלוקח אין אוכל שתים אפילו לא ספת ופועל כי לא ספת אוכל שתים שתים וע"כ היינו טעמא כדפרישית לוקח עיניו במקחו וחשיב שתים גורן וגמר מלאכה אבל בעל הבית עיניו בתאנתו לא הוי גמר מלאכה ופועל כבעה"ב ופ"ה לא שייך שם:

די תבואת זרעך ולא דוקח. וא"ת דאתר בסוף פ"ק דבכורות (דף יא: ושם ד"ה טבלים) אתר שמואל ברבי נתן הלוקח טבלים ממורחים מן הנכרי מעשרן והן שלו וקאתר אי מרחינהו נכרי דגנך ולא דיגון נכרי אלא דמרחינהו ישראל פי׳ אחר שקנאם מן הנכרי מעשרן דאין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיעם מיד מעשר והם שלו דאתינא מכח מאן דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה וליכא למימר מעשרן מדרבגן דא"כ אמאי קאמר דאין קנין לנכרי אפי" יש קנין לריך לעשר מדרבגן כדמוכח בסוף הקומן רבה (מנחות דף גה ושם ד"ה קסבר) דתניא אמר ר' שמעון [שורין פעם האחם] נתערב לי טבל בחולין ושאלתי לרבי טרפון ואמר לי לך קח [לר] מן השוק ופריך ולימא ליה קח מן הנכרי קסבר אין קנין כו' והוה ליה מן החיוב על הפטור משמע דאי יש קנין הוה לוקח מן הנכרי דהוי ליה מן הפטור על הפטור דהא תרוייהו דרבנן ואומר ר״ת דהכא איירי בלוקח אחר מירוח אבל לוקח קודם מירוח כי החם תבואת זרעך קרינא ביה וא״ת ובמנחות אמאי לא קאמר ליה לך וקח הממורח דלא הוי חיוב אלא מדרבנן וי״ל דמ״מ דמי מן החיוב על הפטור כיון דאילו הדר מוכר קני ליה הוה חיוב וה"נ משמע המם דאין להפריש מדבר הדומה חיוב על הפטור דאיכא מ"ד שאמר ליה לך וקח מן הנכרי ופריך ולימא ליה קח מן השוק קסבר אין רוב עמי הארץ מעשרים והוה ליה מן החיוב על הפטור והא ליכא למימר דס"ל דוראי הוא דהא ליכא מאן דפליג דתבואת עם הארץ דמאי היא אלא משום דדמי לחיוב על הפטור קאמר וצריך עיון דכי משני התם קסבר אין קנין לנכרי מ"מ לימא ליה קח מן הנכרי (מן) הממורח "דלמ"ד אין קנין מ"מ דריש דגנך ולא דיגון נכרי בס"פ השולח (גיטין דף מו. ושם ד"ה מר) ואם תאמר לפר"ת דהכא משמע דלוקח קודם מירוח פטור מדאורייתא דהא פועל אוכל בדבר שלא נגמרה מלאכתו למעשר היינו קודם מירוח ומתחיל מקחו משעה שעושה מלאכתו ואז אינו מתוקן ואהא פריך ולוקח מדאורייתא מי מחייב וי"ל שהמקח אינו מתחיל עד שאוכל ואותה שעה כבר נחקן ורבינו יצחק ב"ר מרדכי הקשה על פר"ת דהא לוקח תבואה ממורחת מעם הארץ הוי דמאי משום דספק הוא אבל אם ודאי לא עישר חייב לעשר מן המורה אף על פי שנחמרח כבר ולאו פירכא היא דנהי דדמאי לא הוי מ"מ מדאורייתא לא מחייב אלא מעשר ודאי הוי מדרבנן וצריך ליתנו לכהן וללוי אבל לרבי יצחק בר' מרדכי נראה לפרש איפכא בלוקח שאינו ממורח פטור שעדיין לא נתחייב ברשות מוכר אבל לוקח ממורח הואיל ונחחייב ברשות מוכר חו לא פקע שם טבל מיניה כמו בהקדש ובהפקר שאם הקדיש והפקיר קודם מירוח מפקיע מידי מעשר אבל לאחר מירוח אינו מפקיע כמו שפירש ריב"א בבבא קמא" ומביא ראיה מן הירושלמי ולוקח מן הנכרי הוי איפכא דאם נחמרת ברשות הנכרי פטור משום דגנך ולא דיגון נכרי וכשלא נחמרת ברשותו חייב דאין קנין לנכרי בא"י להפקיע מידי מעשר ולא מקריא חבואת זרעך של מוכר אלא חבואת הלוקח ממנו ולא חשיב לוקח: